## ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук З. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 "Теорія літератури" / Зоя Володимирівна Шевчук. – К., 2006. – 19 с. – Режим доступу: "http://www.nbuv.gov.ua/ard/2006/06szvpup.zip"
2. Литвиненко Т. Міф у сучасній фантастичній літературі / Тетяна Миколаївна Литвиненко // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т. X (135). – С. 266-270.
3. Элиаде М. Миф о вечном возвращении / Мирча Элиаде. – СПб: Алетейя, 1998. – 250 с.
4. Кожелянко В. Лжenostradamus: [роман] / Василь Кожелянко. – К.: Факт, 2000. – 128 с.

УДК 821.161.2-1. 03:34(4777.64)

# ПІСНІ ГУЛЯЙПІЛЬСЬКОЇ ВОЛЬНИЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Сердюк А.В., здобувач

*Запорізький національний університет*

У статті розглядається історія створення деяких творів гуляйпільського циклу пісень. Підкреслюється, що, незважаючи на близькість до фольклорних зразків, поезії Г.Лютого та Л.Верьовки, присвячені темі махновського руху, ґрунтуються на реальних історичних фактах, звернення до яких покликане сформувати адекватні уявлення про діяльність та ідеологію Н.Махна.

*Ключові слова: поезія, пісня, частівка, гуляйпільська вольниця, махновський рух, Н.Махно*

Сердюк А.В. ПЕСНИ ГУЛЯЙПОЛЬСКОЙ ВОЛЬНИЦЫ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматривается история создания некоторых песен гуляйпольского цикла. Подчёркивается, что, несмотря на близость к фольклорным образцам, поэзии Г.Лютого та Л.Верёвки, посвящённые теме махновского движения, базируются на реальных исторических фактах, обращение к которым призвано сформулировать адекватные представления о деятельности и идеологии Н.Махно.

*Ключевые слова: поэзия, песня, частушка, гуляйпольская вольница, махновське движение, Н.Махно.*

Serdyuk A. THE SONGS OF HULYAIPOLE VOLNITSA: HISTORICAL ASPECT / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

This article reviws the history of origination of some songs related to Hulyaipole period. It is emphasized that regardless of the fact that G.Lutiy and L.Verevka poetical works devoted to Makhno's movement conform to folklore standards, they are based on real historical facts. Applying to these facts is aimed at defining an appropriate conceptions of N.Makhno activity and ideology.

*Key words: poetry, song, chastooshka, Hulyaipole volnitsa, Makhno's movement, N.Makhno.*

У новітній Україні особливої літературознавчої уваги заслуговують поезії з яскраво вираженою тенденцією до історіософського осмислення української дійсності періоду громадянської війни. Останніми роками спостерігається активізація літературознавчого інтересу до художньої інтерпретації махновської тематики. Проте осмислення цієї суперечливої сторінки вітчизняної історії ще потребує здійснення ґрунтовного літературознавчого дослідження. Махновська тематика в пісенній поезії стала об'єктом досліджень Л.Гайчур, В.Михайлюти та інших. Запропонована стаття є спробою аналізу специфіки відтворення теми махновського руху в поезіях Г.Лютого та Л.Верьовки, які стали піснями. Вони ще майже не досліджені, і це визначає наукову цінність цієї статті.

Чимало зразків поетичної творчості Г.Лютого засвідчують спробу художнього осмислення подій громадянської війни, зокрема ролі Нестора Махна та його потужної військової сили. Осмислюючи феномен махновщини як військово-політичного руху, автор оперує реальними історичними фактами, на що вказують окремі мікрообрази його поезій. Інтерпретація теми махновщини в творчості Г.Лютого відзначається тенденцією до відтворення в поетичних текстах саме народної оцінки цього феномена гуляйпільської революційної дійсності. Численні фольклорні джерела свідчать про масову підтримку населення щодо махновців, переважно позитивну оцінку їхньої діяльності, тому саме в контексті глибоко народної позиції доцільно розглядати поезії гуляйпільської тематики в творчості Г.Лютого.

Поезії Л.Верьовки, присвячені темі махновщини, позначені наявністю ряду особливостей на образному та проблемно-тематичному рівнях. Поетеса не вдається до оцінки всього махновського руху. Відтворюючи еміграційні сторінки біографії Нестора Махна, вона акцентує увагу на емоційних

переживаннях героя, таких, як ностальгія, роздуми про особисту долю й про долю народу, про причини невдачі селянського повстання. Л.Верьовка оперує біографічними фактами, вдало вплітаючи імена братів і матері Нестора та події життя самого отамана в канву віршів. Її поезії-пісні мають виразне мінорне звучання, адже йдеться про найбільш трагічний період у житті народного ватажка.

Більшого динамізму й експресивної насиченості поезії гуляйпільського циклу досягають завдяки розкриттю їх пісенної природи в поєднанні з музикою А.Сердюка. Домінування народного компонента дозволяє говорити про перспективу кваліфікації деяких із цих творів як народних пісень літературного походження.

"Є джерельце на запорізькій землі, яке розчистили Анатолій Сердюк з Григорієм Лютим, і причастили з нього нас. То – Гуляй-Поле з його буйною славою, що вихлюпнулося колоритними "Столицею степів", "Солов'їним острогом" і знаменитою після фестивалю "Вітер зі сходу" в Донецьку "Піснею гупяйпільських весіль" (в народі "Яблучко"), яка отримала найдорожчу для кожного митця відзнаку: приз глядацьких симпатій. Добре, що тих "махновських" пісень не торкнулася гидь непристойності чи ж, навпаки, ідеалізації, що домінує в них чесне прагнення не сфальшувати – і в музиці, і в тексті…", – так писав журнал "Українська культура" 1995 року про цикл пісень "Гуляй-Поле", авторами яких були запорізький композитор А.Сердюк та гуляйпільський поет Г.Лютий [1, 10-11]. Пісні тісно пов’язані з історією України, зокрема запорізького краю, тому вони заслуговують на окрему розповідь у ракурсі "література й історія".

Колоритні сторінки гуляйпільської вольниці вилилися не тільки в цикл пісень, а ще й в оригінальну концертну програму та компакт-диск "Гуляй-Поле", в яких уперше в українській музиці був створений непересічний образ, напевно, найодіознішої постаті в історії України – Нестора Махна. Уперше в Україні маємо історію легендарного містечка й легендарного героя, відтворену в пісні. Критики-музикознавці неодноразово зазначали, що серед наявної нині в Україні музичної CD-продукції чогось подібного до альбому "Гуляй-Поле" немає як у плані тематичному, так і в поданні матеріалу. А концертна програма "Гуляє Гуляйполе", за словами поета, голови правління Українського Фонду культури, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка Б. Олійника – "унікальне явище в нашій культурі" [8, 24].

Перші твори цього циклу "Яблучко" і "Столиця степів" були написані поетом Г.Лютим і покладені на музику композитором А.Сердюком ще 1992 року. Слова "Столиці степів" актуальні й тепер, коли майже кожного року в Україні відбуваються вибори – чи то місцеві, чи парламентські, чи президентські*:*

І нечесані, і голота ми...
Агітують нас, та все ротами!
Ми із Врангелем чи із Радами?
Кому хліб віддать будем раді ми? [5, 6].

Реакція публіки на ці пісні на перших концертах була дуже полярною – від щирого захвату до агресивного неприйняття. Були навіть інциденти, коли окремі слухачі кидалися на співака і того боронила міліція. Та, як зазначала дослідниця В.Михайлюта, "романтичні за світовідчуттям, сповнені енергії, ритму і слова, розмаїті за спектром барв та відтінків ліричної виражальності, пісні гуляйпільського циклу відіграли свою позитивну роль у процесі переосмислення махновського руху. Завдяки популярності пісень, що протягом багатьох років постійно лунали на концертах та в ефірі радіо й телебачення, ім’я Махна стало загально і часто вживаним. Широким визнанням цих пісень знято табу і прокляття, що тяжіло над ватажком селянського повстання" [4, 46].

Протягом 1993-1995 років були написані "Солов’їний острог" ("Махно – цар, Махно – бог"), "Соловей-розбійник", "Хрестини Махна", "Ми з тих ясних зір", "Степ". У 1994-1996 рр. були створені й покладені на музику чотири пісні київської поетеси Л.Верьовки – "Чому?", "Паризький дощ", "Колискова для синів", "Тринадцята рана".

1998 року з великим успіхом у Гуляйполі й Запоріжжі за участю кінного театру і танцювального ансамблю у постановці режисера В.Денисенка був показаний театралізований концерт "Гуляє Гуляй-Поле", присвячений 110-й річниці від дня народження Н.Махна. Для його створення композитор А.Сердюк за підтримки Запорізького облуправління культури та обласного центру народної творчості організував фольклорну експедицію в пошуках пісень, частівок і легенд про Н.Махна. Знайдені народні перлини були використані в піснях гуляйпільського циклу і в оформленні музичної вистави.

Колись письменник В.Короленко писав у листі до А.Луначарського: "А Махно... уже выпустил в местностях, им занятых, свои деньги. На них написаны два двустишия: "Ой, жінко, веселися, в Махна гроші завелися". И другое: "Хто цих грошей не братиме, його Махно дратиме" [1, 10-11]. Г.Лютий віртуозно помережив оригінальну приказку, що побутувала в народі: "Ой, гоп, куме, не журись, в Махна гроші завелись", з рядком, дописаним власноруч: "Гроші не друковані, копитами ковані". Народну фразу "Махно – цар Махно – бог з Гуляй-Поля до Полог" Г.Лютий завершив так: "А з Москви до Хранції поїдять хай пранці їх", що одразу знівелювало пафос попередньої фрази і наблизило її до пародії. Цей

ефект досягнутий заміною літери "ф" на "х" у назві країни "Франція", що опустило високий стиль мовлення до простонародного, та введенням малозрозумілого слова "пранці", яке, як можна здогадатися за змістом, має якесь глумливо-принизливе значення. Насправді, "пранці" – це простонародна назва істот, що живуть у кишечнику тварин та людей, медична назва – "глисти". Отже, від великого до малого – лише один крок, вірніше, одна фраза, і ця фраза дуже влучно була створена поетом, а ще точніше передала настрій населення того часу: з одного боку "Махно – і цар, і бог", а з іншого, селянам так набридло воювати, що вони готові віддати і Махна, і всю його свиту на з'їдання малосимпатичним "пранцям".

Осмислення поетом Г.Лютим махновщини як історичного та політичного феномена наближається до фольклорної інтерпретації теми козаччини. Цьому сприяє звернення до образів, поширених в уснопоетичній традиції, наявність прямих авторських вказівок на спадкоємний характер зв'язків двох визвольних рухів:

Махновець я, махновець,
А дід мій був козак! [5, 3].

Ліричний герой пісень Г.Лютого – махновець – ототожнює себе з козаком:

Свиснеш із дуба – чуть на три віки,
Скрізь мої краяни – махновці-козаки [5, 10].

Або:

Ти махни мені, гей, отамане,
Як Махно-козак поспита мене [5, 7].

Та, незважаючи на близькість до фольклорних зразків, поезії Г.Лютого та Л.Верьовки, присвячені темі махновського руху, містять чимало вказівок на реальні історичні факти, звернення до яких покликане сформувати адекватні уявлення про діяльність та ідеологію Н.Махна.

У творах Г.Лютого нерідко наявні прозорі вказівки на державотворчу політику Махна. В історію махновський рух увійшов як втілення політики анархізму. Радянські історіографи інтерпретували ідеологію гуляйпільського ватажка як анархічну, контрреволюційну і, навіть, розбійницьку. Та й сам Нестор називав себе анархістом. Проте історичні факти часто суперечать такій оцінці махновської ідеології. Ще 1917 року було створено "махновську" державу, яка мала законодавчу, виконавчу та судову гілки влади [3, 5]. Пізніше економічна комісія, сформована Махном, створила навіть власну грошову систему. Саме про це йдеться у вищезгаданій пісні Г.Лютого "Солов'їний острог":

В Махна гроші завелись!
Гроші не друковані –
Копитами ковані [5, 4].

Ідея махновської державності сконцентрована й у заголовку пісні "Столиця степів". Центром державної організації Н.Махна було Гуляй-Поле: саме тут були створені комітети – своєрідні відповідники сучасних міністерств.

Є для красних дріб і для Врангеля!
За гостинці їм ми – сторицею.
Гуляй-Поле, гей, нам столицею! [5, 7].

Говорячи ж про історичне підгрунтя поезій Л. Верьовки, присвячених темі махновщини, слід відзначити його зв'язок переважно з біографічними фактами ватажка повстання. Осмислюючи долю Н.Махна, поетеса відтворює в художній формі як ностальгію паризького періоду життя отамана, так і трагедію його матері Явдохи, яка втратила під час громадянської війни всіх своїх синів. У пісні" Колискова для синів" зображено ідилічну картину заколисування матір'ю своїх синів:

Ходять сни, ходять сни
Коло хати тихо.
Сплять сини, сплять сини
Явдохи Махнихи.
Синові пальчик заболить,
Матері – серденько.
Сава, Карпо, Омелько та Гриць
Й Нестор – мізинчик маленький [7, 162].

Використана метафора "Нестор – мізинчик маленький" вмотивовується біографічними відомостями: Нестор Махно дійсно був п'ятим, наймолодшим сином у родині. Поліфонічного звучання в творі набуває образ матері Явдохи Махнихи: реалізується в контексті художнього осмислення проблеми мучеництва матері, сини якої обрали неспокійну долю. Образ матері, масштабно представлений у перших двох строфах, увиразнюється шляхом введення у фінальні рядки поезії антропоморфного образу смерті.

Поетеса зводить ці образи з метою посилення звучання ідеї материнського всепрощення й водночас ідеї всемогутності смерті:

Смерть, як і мати, не запита,
Хто в цьому світі ми є.
Просто смерть поцілує в уста,
А мати – сльозою вмиє [7, 162].

Елементи біографізму притаманні й пісні Г.Лютого "Хрестини Махна". Центральним тут є образ власне Н.Махна. Осмислення витоків його бунтарської войовничої вдачі відбувається шляхом художньої репрезентації окремих подій дитинства. Тут подано художню обробку оповіді про незвичайну подію, яка сталася в гуляйпільській церкві під час Несторових хрестин: на рясі священика раптом зайнявся рукав. Миряни, які на той час були присутні в церкві, загомоніли: мовляв, то є прикметою, що народився великий бунтар та розбишака. Оповідь про цю подію увійшла в численні біографічні довідки про Н.Махна. Образ вогню в поезії виступає засобом метафоричного зображення махновщини:

Як хрестили малого Махна,
Зайнялася в священика ряса,
І збулося знамення сповна,
Бо пожежа в степу розлилася [5, 9].

Символічного звучання набуває образ тринадцятої рани, винесений у заголовок пісні Л.Верьовки "Тринадцята рана". Поетеса художньо осмислює трагізм долі Нестора Махна, акцентуючи увагу на несправедливості будь-якого осуду з боку історіографів щодо цієї історичної постаті. Із біографії Махна відомо, що в загальній кількості він мав дванадцять поранень. Поетеса ж говорить про тринадцяту, найтяжчу рану, нанесену Махнові долею й несправедливим історичним осудом:

Дванадцять ран , що з бою, не болять.
Тринадцята – ганьба і слава п’яна.
У списку ран її не відшукать,
Вона не з кулемета й не з нагана.
Та чорна рана – скривджена душа

Через приціл неслави і огуди [7, 165].

Введення нумерологічної символіки посилює емоційно-експресивний рівень звучання теми життєвої трагедії Махна. Число дванадцять є символом завершеності циклу, рівноваги. Такою є реальна кількість Махнових ран. Тринадцять – число із негативною семантикою: символізує зраду (число Юди), деструктивну енергію. Саме ця, тринадцята, рана стає нестерпною для героя:

Дванадцять ран у тілі не болять.
Болить одна, тринадцята, що в серці [7, 165].

Символічне значення концентрує й заголовок поезії Г.Лютого "Пісня гуляйпільських весіль" (друга назва – "Яблучко"). Вона стала найпопулярнішою в циклі "Гуляй-Поле". У самому творі конкретно про весілля не йдеться: перед читачем постає експресивно виразна картина застілля махновців у Гуляйполі:

Гуляє Гуляй-Поле,
Як бубони двори.
Ворота й двері – навстіж,
Чарки аж гнуть столи!
Заходьте, наших знайте, –
З губерній і столиць! [5, 3].

Як уже було зазначено, фольклорна експедиція, проведена на Гуляйпільщині, засвідчила, що Махно часто був поважним гостем на весіллях багатьох юнаків, які входили до його загонів. Згадки про цю подію знаходимо в численних свідченнях сучасників Н.Махна, зафіксованих тією ж експедицією. Крім того, заголовок поезії викликає згадку про відомий факт вдалого проникнення махновців у ворожий тил під виглядом весільного поїзду. Зразком художнього відтворення цього оригінального воєнного ходу є поема В.Сосюри "Махно".

"Пісня гуляйпільських весіль" має цікаву історію створення, тому потребує окремої розповіді та історичного екскурсу. Здавна в народі існував такий пісенний жанр, як частівка. Вона мала швидкий ("частий") темп, звідси й пішла її назва – "частівка". У ній народ висловлював своє ставлення до різних подій. Особливо актуальним це стало під час громадянської війни, коли події мінялися, як у калейдоскопі. Таким чином в Україні 1918 року й виникла знаменита частівка "Яблучко". Чому саме така назва – "Яблучко"? У часи петлюрівщини "пустити "яблучко"означало кинути гранату. У частівці співалося про різні події, у ній діяли полководці й політичні діячі, у ній висловлювались погляди й настрої людей. Зберігаючи основні ознаки жанру: куплетну побудову, злободенність, швидкий темп,

характерний для танцювальних і жартівливих пісень, "Яблучко", в порівнянні з іншими частівками, виходить за межі місцевих сільських тем і стає чимось на зразок усної "музично-танцювальної" газети з текстом, що змінювався вслід за подіями. Популярність частівки вийшла навіть за межі України – численні варіанти "Яблучка" виконувалися мовами різних народів Радянської імперії. Через кілька років після революційних подій величезну популярність пісні засвідчив відомий російський поет М.Свєтлов у вірші "Гренада" ("Мы ехали шагом, мы мчались в боях, и "Яблочко" песню держали в зубах"). 1925 року пісня була використана для характеристики революційного пролетаріату в опері А.Гладковського і Є.Прусака "За Красный Петроград". Найзнаменитіша танцювальна пісня-частівка громадянської війни входила до репертуару агітколективів "Синьої блузи", її виконував навіть Ансамбль червоноармійської пісні і танцю під управлінням О.В.Александрова [6, 205-206].

А 1927 року мелодію "Яблучка" використав композитор Р.Глієр у балеті "Червоний мак": вона стала лейтмотивом теми радянських матросів. З часом танець переріс балет, для якого був створений, і став самостійним танцювальним номером, який дожив майже до розпаду Радянського Союзу. Як рудимент того часу цей танець і зараз іноді бездумно виконується на естраді деякими дитячими колективами, у тому числі й у Запоріжжі. Із сказаного зрозуміло, що "Яблучко" – це частівка часів громадянської війни, але аж ніяк не матроський танець.

Розшукуючи першоджерела, фольклорна експедиція 1998 року знайшла на теренах колишньої Махновії кілька варіантів "Яблучка": "Ах, яблучко, куди ти котишся, Махну в рот попадеш – не воротишся", "Ах, яблучко, да із Італії, надоїло воювать пролетаріям" та ін. Знаючи деякі з цих приспівок ще з дитинства, поет-гуляйпілець Г.Лютий для створення "Пісні гуляйпільських весіль" використав таку народну фразу: "Ах, яблучко, да із листочками, їде батько Махно із синочками". А далі дописав власний рядок "Ах, яблучко, да ти ігрушечка, розбирайсь, роздягайсь моя душечка!". Використовуючи русизми ("да" замість "та", "ігрушечка" замість "іграшка") і пестливі слова ("листочками", "синочками", "душечка"), поет гранично наблизив мову пісні до народного стилю. Композитор у приспіві пісні також використав дещо змінений мотив частівки "Яблучко", однак при цьому змінив не тільки мелодію, а ще й музичний лад – з мажорного на мінорний. А от заспіви новотвору, як літературний, так і музичний, були створені повністю оригінальні, авторські. Та все ж домінуючий мотив був-таки взятий з народної творчості, саме тому, мабуть, пісня добре сприймається народом.

Новоствореній "Пісні гуляйпільських весіль" судилася щаслива доля. Вона стала лауреатом фестивалів "Вітер зі сходу" в Донецьку в грудні 1992 року та "Доля" в Чернівцях у 1993 році, отримавши приз глядацьких симпатій як на сході країни, так і на заході; увійшла до кількох компакт-дисків; звучить також у виставах Запорізького музично-драматичного театру ім. Магара "Нестор Махно" та Чернівецького народного театру "Нестор і Галина" і до сьогодні виконується на концертах А.Сердюка. Та найголовніше, що вона так би мовити, "пішла в народ": її співають на весіллях, за столом, на концертах, знають не тільки на Гуляйпіллі, а й на Січеславщині та Донбасі.

Як вказує літературознавець Л.Гайчур, у циклі "Гуляй-Поле" "кожна з пісень – з болю і любові до своєї історії, до своєї землі. Своїми піснями співавтори гуляйпільського циклу "відмикають" ворота в столицю степів Гуляйполе з його болями і сльозами ("Розпинали нас, ще казав мій дід…"), із невситимою жагою волі, названою Махновщиною ("Із Гуляйполя, з Запоріжжя ми, в нашій армії – воля дріжджами, наша армія та й народная, дармоїдам всім неугодная"), з невмирущим гумором ("Ой гоп, куме, не журись: в Махна гроші завелись"). "Через весілля й смерті, через сльози українських матерів веде нас пісня до омитої емігрантською сльозою туги за рідним краєм" [2, 13]:

Боже, подай не хліб
І не життя краплину,
А Гуляй-Полем пройти б,
Ех на степи полинуть!..
Господи, Боже, чому дощі
На чужині солоні? [7, 164].

Актуальність дослідження поезій, присвячених зображенню махновського руху, є безперечною, адже йдеться про художнє осмислення крізь призму народного бачення чи не найбільш болючої та суперечливої сторінки вітчизняної історії, особливо в світлі відкриття нових історичних фактів та розсекречування архівних документів того часу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Верьовка Л. З голосу рідного краю / Л.Верьовка // Українська культура. – 1995. – № 4. – С. 10-11.
2. Гайчур Л. І знову – Гуляйполе / Л.Гайчур // Українська культура. – 2004. – № 4. – С. 13.
3. Горак В. Махновська держава та "анархізм" Махна / В.Горак // День. – 2006. – № 130 (5 серпня). – С. 5.

4. Михайлюта В.П. Образ Нестора Махна в творах українських письменників. Наукова достовірність і художній домисел: дис. … кандидата філол. наук: 10.01.01 / Михайлюта Валентина Петрівна. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999. – 195 с.

5. Пісні гуляйпільського краю / Г.Лютий, А.Сердюк. – Гуляйполе: Гуляйпільська друкарня, 1993. – 31 с.

6. Русская советская эстрада 1917-1929 гг. Очерки истории / [Отв. ред. Уварова Е.Д.] – М.: Искусство, 1976. – 406 с.

7. Сердюк А. Запоріжжя моє кохане: Пісні / Анатолій Сердюк. – Запоріжжя: Мотор Січ, 2004. – 191 с.

8. Співак і композитор-пісняр Анатолій Сердюк: [Довідник]. – Запоріжжя: Просвіта, 2005. – 44 с.

УДК 821.161.2: 82'-311.6

# ІСТОРИКО-БІОГРАФІЧНА ПРОЗА В.ДРОЗДА

Січкар О.М., к. філол. н., ст. викладач

*Запорізький національний університет*

Стаття присвячена аналізу історико-біографічних романів В.Дрозда. Простежено жанрово-стильові особливості цього жанру на прикладі творів "Ритми життя", "Дорога до матері", "Добра вість", "Сто літ любові (Портрет української родини на тлі епохи)".

*Ключові слова: історична проза, історико-біографічний роман, жанр.*

Сичкарь О.Н. ИСТОРИКО-БИОГРАФИЧЕСКАЯ ПРОЗА В.ДРОЗДА / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена анализу историко-биографических романов В.Дрозда. Прослежены жанрово-стилевые особенности этого жанра на примере произведений "Ритмы жизни", "Дорога к матери", "Хорошая весть", "Сто лет любви (Портрет украинской семьи на фоне эпохи)".

*Ключевые слова: историческая проза, историко-биографический роман, жанр.*

Sichkar O.N. HISTORIC-BIOGRAPHICAL PROSE OF V.DROZD / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is devoted research of the historical and biographical novels of V.Drozd. Traced genre styles of the genre of "Rhythms of Life", "Road to Mother", "Good news", "One hundred years of love (Portrait of a Ukrainian family that period of history)".

*Key words: historical prose, historical and biographical novel, genre.*

Історична проза – конгломерат творів, які з'явилися ще в античні часи, пройшовши еволюцію від оповідей героїчного епосу, анналів, монографій, мемуарів тощо до історичного роману, який є продуктивним жанром і в сучасній літературі. У свою чергу жанр історичного роману має низку різновидів, реалізація яких залежить від низки факторів – задуму письменника, його індивідуального стилю, загальних літературних тенденцій доби. В історичному романі історична правда поєднується з правдою художньою, історичний факт – з художнім вимислом, справжні історичні особи – з особами вигаданими. Проблемами еволюції жанру займалися Н.Бернадська [1], А.Гуляк [2], Є.Нахлік [10], З.Шевчук [12] та ін.

Жанр історичного роману в прозі В.Дрозда є майже недослідженим, що, можливо, зумовлено неувагою самого письменника до деяких власних історичних творів. Звичайно, якщо порівнювати ранні історичні романи письменника із його подальшою "неісторичною" прозою, яка стала вершиною творчого шляху В.Дрозда, вони багато в чому є лише етапними "пробами пера". Але при цьому ці твори не варто скидати з терезів, на яких виважується творчий генія митця. Цією публікацією спробуємо поповнити прогалину в дослідженні прозової спадщини письменника, розглянувши його нечисленні історико-біографічні романи.

У попередніх публікаціях, присвячених жанрово-стильовим різновидам прози В.Дрозда, ми проводили розмежування його прози на дві групи – традиційні та химерні твори [11]. Кожна із виділених груп у свою чергу складається із низки різних за жанрами творів. В.Дрозд – універсальний письменник. Мабуть, не було жодного епічного жанру (а на зорі літературної діяльності писалися і ліричні твори), який би він не охопив своєю увагою. Так, ідучи за загальними літературними тенденціями 60-70-х років XX століття, В.Дрозд пише традиційну прозу, звернувшись, зокрема, до написання історичних творів, що були покликані висвітлити долі різних видатних революціонерів. У цей період були написані історико-